

D. A. Cramer-Schaap en Harm van Veen

Zelf aan het werk

Zoals ieder jaar komen ze hier weer: werkjes waarmee je prettig bezig kunt zijn. Je kunt knutselen, een mooie plaat kleuren, een verhaal schrijven, puzzels oplossen.

We beginnen weer met het knutselwerk, dat dit jaar voor jullie werd samengesteld

door Harm van Veen. Alles is zo duidelijk beschreven, dat het jullie ook met hulp van de bijbehorende tekeningen best zal lukken een of meer van de voorwerpen te maken.

Veel succes!

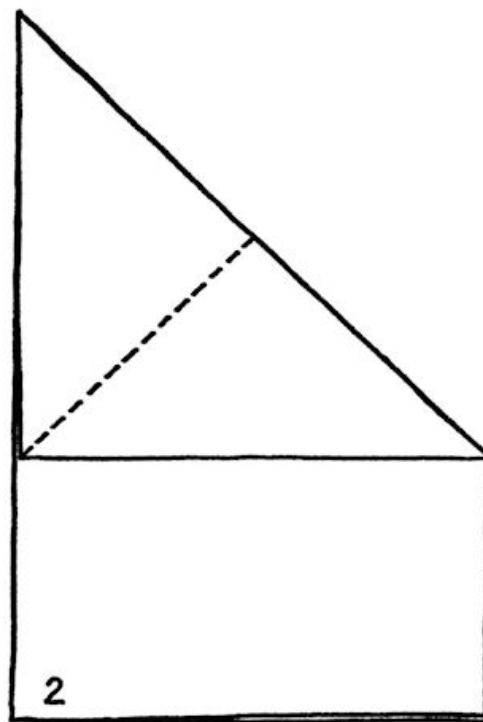
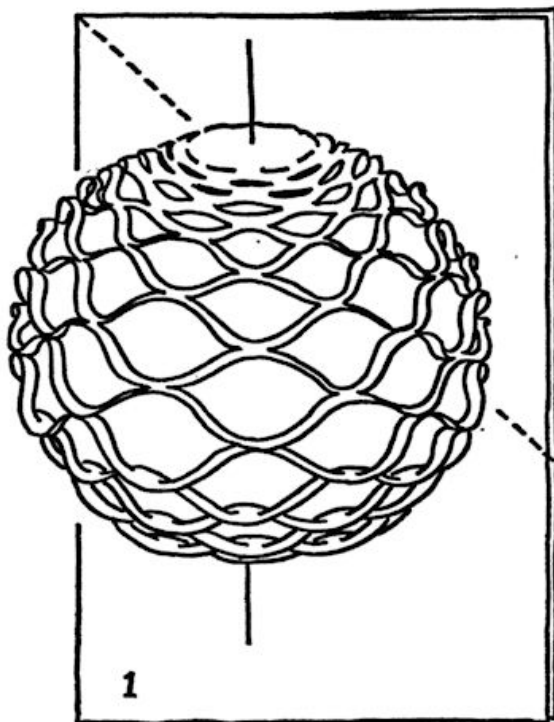
D. A. Cr.-S.

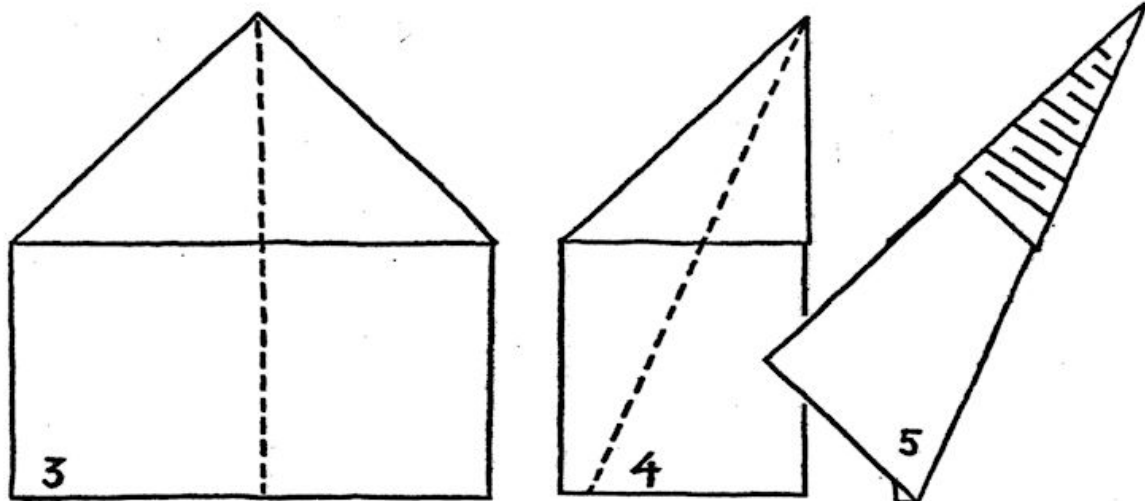
Kerstbal

Deze papieren bal is niet alleen geschikt om in de kerstboom te hangen, maar kan ook op andere plaatsen meehelpen om de kamer in een bijzondere stemming te brengen. Hij kan plat worden opgevouwen en bewaard.

Is het niet leuk om er een per brief te sturen aan iemand die je een fijn kerst-

feest toewenst? Misschien een vriendje of vriendinnetje dat ziek is en op bed moet blijven. Het is prettig om dan te kunnen kijken naar zo'n mooie bal, die, opgehangen aan een draad, zachtjes heen en weer draait. De bal is niet moeilijk te maken, als je maar precies kunt vouwen en netje knippen.

Wat we nodig hebben zijn twee vierkan-
te velletjes dun papier van minsten 10
à 12 cm; vloeipapier is goed, doorslag-
papier ook. Ik zal nu beschrijven, hoe je
de gehele bal uit één vel doorslagpapier
(ongeveer 22 x 27 cm) kunt maken.

We beginnen met het vel nauwkeurig
dubbel te vouwen.

De eerste tekening toont het dubbelge-
vouwen vel. De streeplijn geeft de vol-
gende vouw aan. Die maken we door de
korte kant langs de lange kant te leggen.
Op tekening 2 de volgende vouw, die
ook weer schuin loopt. Op tekening 3 is
die gedaan.

Hierna vouwen we het geheel volgens
een rechte vouw middendoor. Op teke-
ning 4 zie je, welke kant buiten komt.
Ook is daar de laatste vouw op aange-
geven. Tekening 5 laat alle kniplijnen
zien; één ervan loopt helemaal door, zo-

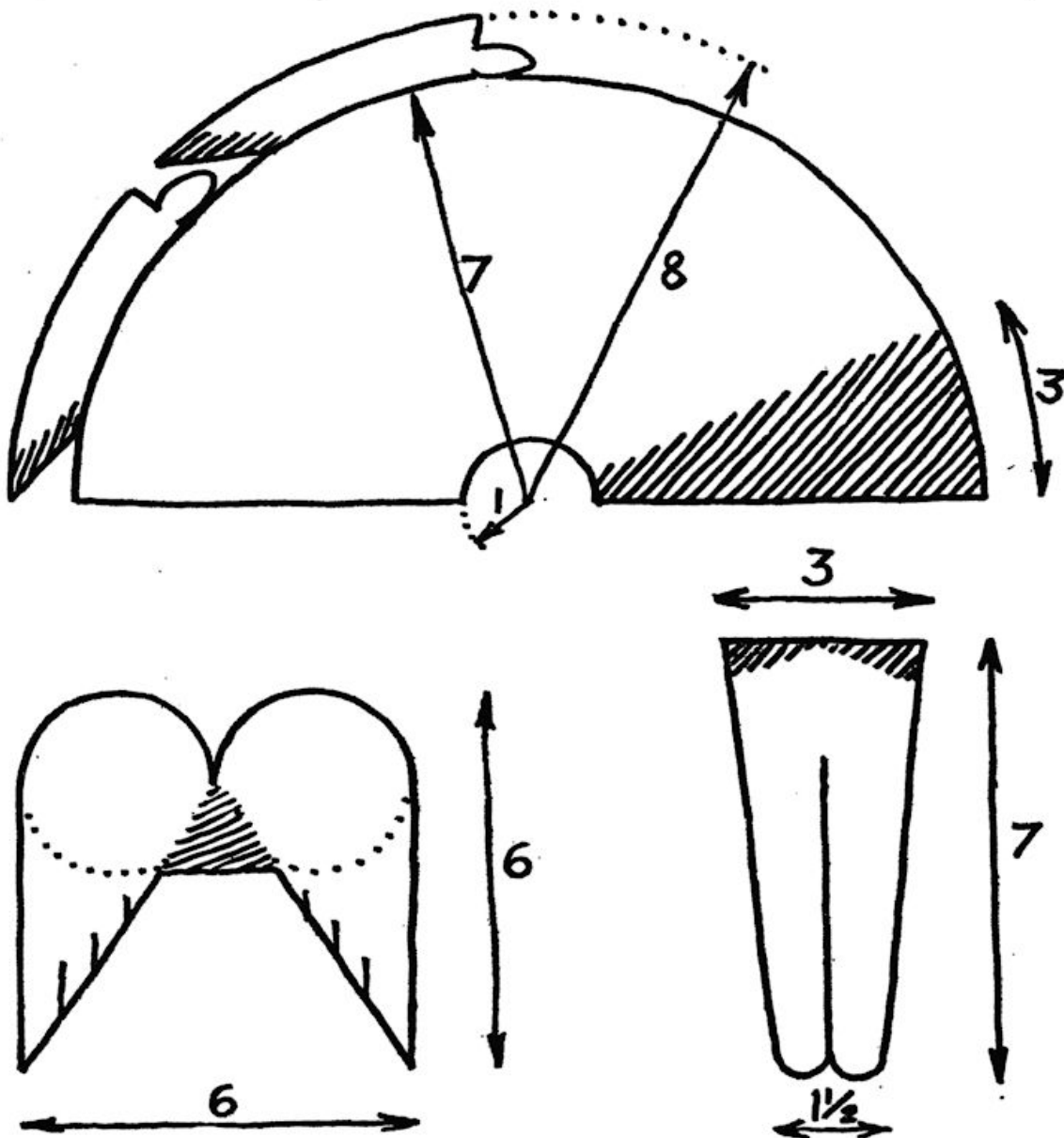
dat het grote stuk papier wegvalt. De
andere lijntjes lopen bijna door, maar
niet helemaal. Je moet dus oppassen,
niet te ver te knippen.

Na het knippen vouwen we het papier
weer open. De twee helften van de bal
zitten nog aan elkaar en dat blijft zo.
Wel knippen we de vouw, waarmee de
twee helften aaneenzitten, aan weerszij-
den in tot bijna in het midden. Op de
middens der 7 andere zijden wordt nu
een klein drupje tubelijm aangebracht.
Dan vouwen we de beide helften weer
precies op elkaar en drukken de gelijm-
de plaatsen even aan. Ten slotte hechten
we in het midden van elk der beide helf-
ten een stukje plakband, zodat de helf-
ten voorzichtig uit elkaar kunnen wor-
den getrokken. En nu vertoont zich de
bol! Als de eerste klaar is, wil je er vast
nog meer maken . . .

Kerst-engel

Ons engeltje is van stevig tekenpapier.
Wie het wil maken, moet wel kunnen
meten en met een passer omgaan.
Eerst maken we het hoofd. Hiervoor is
een kurken balletje van 2 à 2½ cm mid-
dellijn geschikt. Als je daar niet aan

kunt komen, kun je zelf een balletje ma-
ken van papier mâché. Papier mâché be-
tekent eigenlijk gekauwd papier, men
bedoelt ermee: papier, dat is week ge-
maakt tot een brij om in een vorm te
worden geperst. We kunnen het zelf ma-

ken van stukjes toiletpapier en lijmwater.

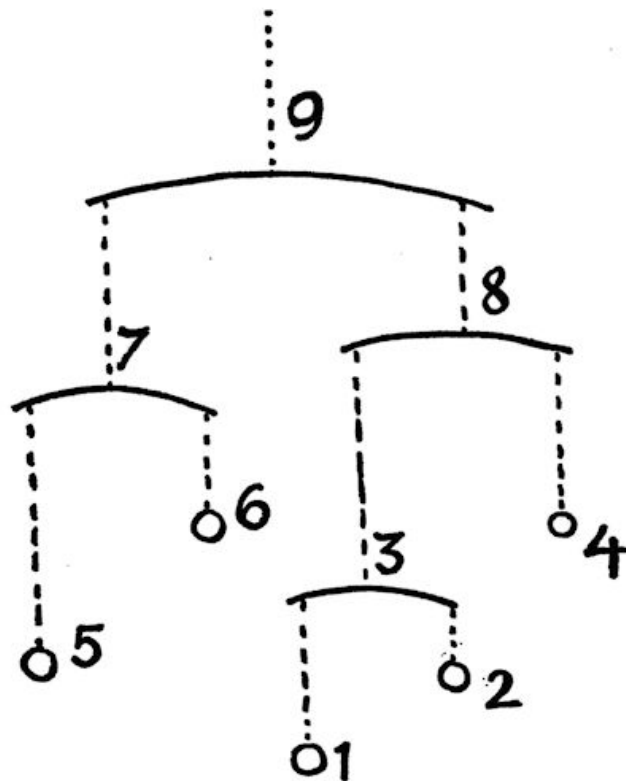
Maak van een groter stuk eerst een droog propje en plak er aan alle kanten kleine stukjes met lijmwater tegenaan. Vorm zodoende een zo glad mogelijk bolletje. Steek er een lucifersstokje door en hang het op. Morgen is het droog en hard. Dan kun je het met een laagje dun vloeipapier nog gladmaken. Daarna is het vlug droog. Dan wordt het haar opgeplakt. We nemen daarvoor sisaltouw, dat is stug en blijft goed zitten. Een

stukje van enkele cm draaien we wat uit elkaar en plakken het met sneldrogende lijm om het kopje heen. Aan alle kanten iets te veel, zodat we het, nadat de lijm gedroogd is, met een schaar in model kunnen knippen. Voor de oogjes twee blauwe stippen en voor het mondje een klein rode o.

Nu maken we eerst het jurkje. Neem op tekenpapier met dunne scherpe potloodlijnen de tekening over, even groot als hierboven, of vergroot; de cijfers geven dan de maat in cm aan. Dan alles uit-

knippen. Begin het kegelvormige jurkje in elkaar te plakken. Op het gearceerde deel tubelijm dun uitstrijken. Zonodig tussen een wasknijper laten drogen. Daarna kan het randje van de hals met lijm worden bestreken en het kopje erop geplakt. Dan volgen de arm-

pjes en vervolgens de beide vleugeltjes. Ten slotte worden de beentjes achter de binnenzijde van het rokje gelijmd. Het engeltje kan aan het hoofd worden opgehangen, maar kan ook zitten, waarbij de benen naar voren worden gebogen.

Mobile

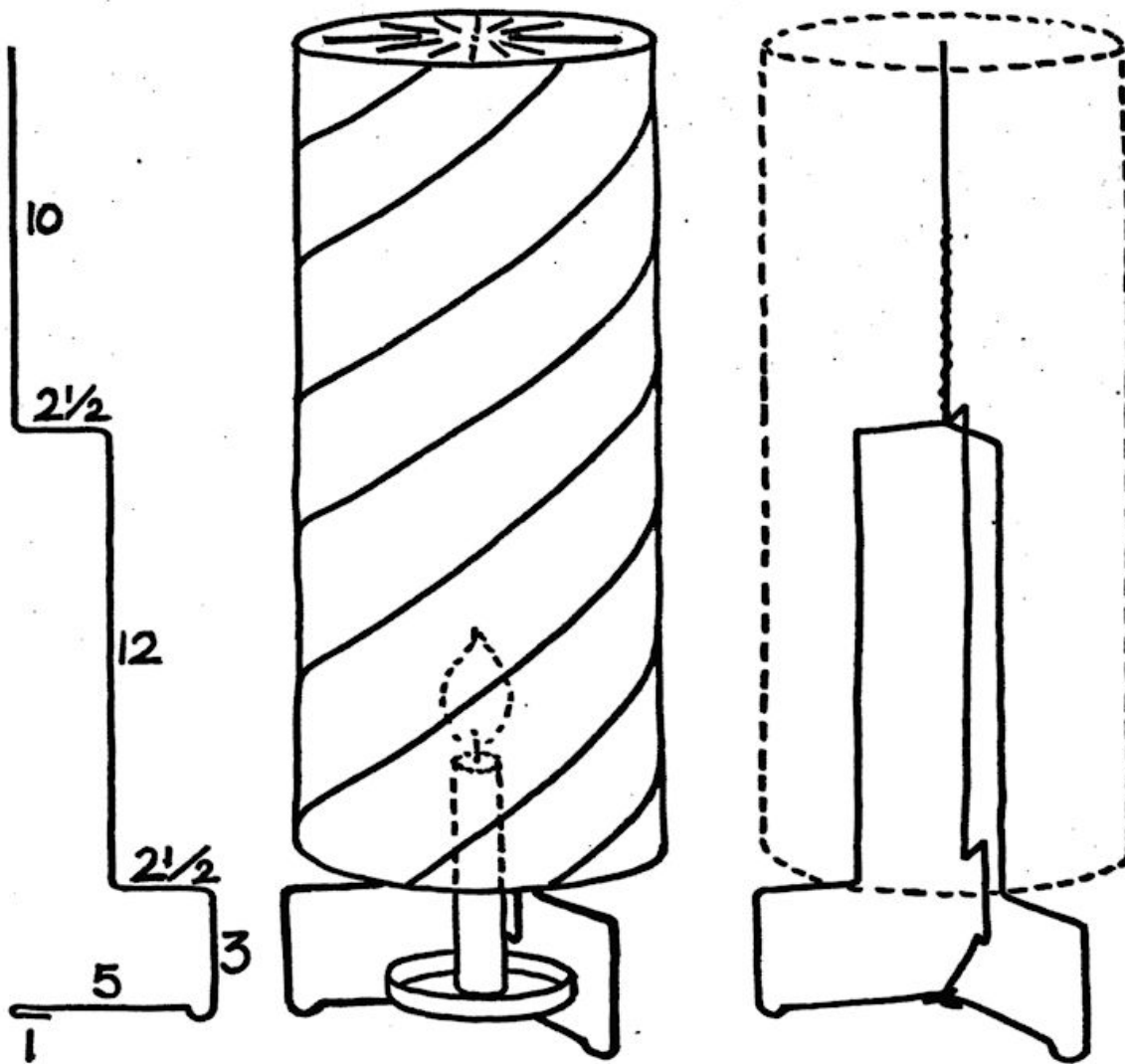
Van een aantal engeltjes - of kerstballen - kan een mobile worden gemaakt. Dat gaat zo: Hang er een met een draadje aan elk der uiteinden van een staafje dun ijzerdraad, een staafje bamboe, of een limonade-rietje. Probeer het staafje

nu op je vinger te laten balanceren. Waar het staafje in evenwicht is, daar wordt weer een draadje bevestigd. Op zijn beurt komt dit draadje aan het uiteinde van een staafje, enz.

Een draaiende lampion

Wie wat groter is, en al meer geduld heeft, kan veel plezier beleven van het volgende werkstuk. In de donkerste tijd van het jaar is het

altijd fijn om iets te maken dat licht geeft. Een kaars kan, behalve lichtgeven, ook iets laten bewegen door z'n warmte. We maken een draaiende lampion.

Het doorschijnende kapje is draaibaar bevestigd om een kaars. Het dak van het lampje heeft de vorm van een ventilator. De lucht boven de kaars wordt verwarmd en zet daardoor uit. Ze krijgt dan een kleiner soortelijk gewicht dan de koudere lucht in de omgeving. De lichte warme lucht stijgt dus omhoog en blaast zachtjes tegen het ventilatorvormige dakje. Dit gaat draaien en neemt het kapje mee.

Onze lampion bestaat uit drie delen, de standaard, het kapje en het schoepenwiel.

De standaard buigen we van ijzerdraad. We hebben nodig 1 m draad van ongeveer 1 mm dikte. We verdelen het stuk

in drie delen, één van 36 cm en twee van 32 cm. Wie geen kniptang heeft, buigt het ijzerdraad net zo vaak heen en weer tot het afbreekt. Hiervoor mag nooit een schaar worden gebruikt, ook geen blikchaar, want die zou in één keer bedorven zijn.

De drie stukken draad worden alle drie gebogen volgens de tekening. We beginnen aan de onderkant. Het langere stuk steekt dan 4 cm meer omhoog dan de beide andere. Nu worden de drie delen tot een standaard verenigd door de drie bovenste einden om elkaar te draaien en de onderste uiteinden in elkaar te haken waarna de haakjes worden dichtgedrukt. De standaard is nu klaar. Controleer zelf of hij wel precies rechtop staat en

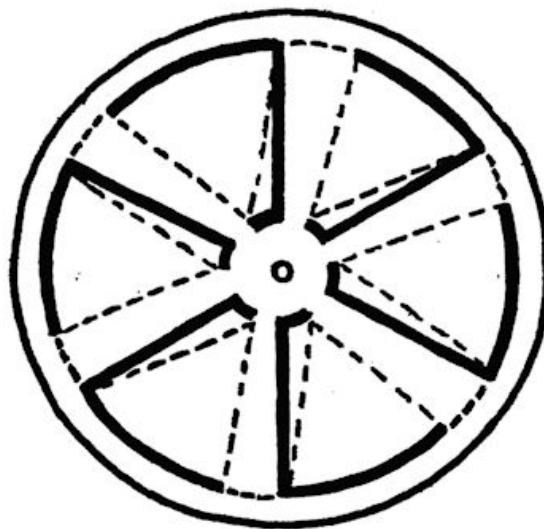
of de top 25 cm boven het grondvlak uitkomt.

Het kapje wordt gemaakt van een stuk tekenpapier van 21 x 30 cm. Soms is het papier op die maat of 2 x zo groot verkrijgbaar. Het formaat heet A4 en het dubbele A3.

Maak het hele vel doorschijnend door er een lapje met slaolie over te wrijven. Doe dat bijv. op de keuken-aanrecht, zodat er geen vetvlekken op de tafel komen. De olie wil soms niet ineens gelijkmatig in het papier dringen. Dat hindert niet, morgen is het vanzelf goed geworden. Nadat het vet is ingewreven, trekken we met potlood en lineaal eerst langs de korte kant een heel dun lijntje, 2 cm van de rand. Die lijn geeft aan, hoe ver het papier over elkaar valt als we het kapje rondbuigen. Voor we dat doen, tekenen we met een viltpen in één of meer kleuren een patroon op het kapje. Dat kan op allerlei manieren. De een-

voudigste zijn bijna altijd de beste, maar het moet wel netjes en precies gebeuren. Ook moet je bedenken, dat de korte kanten van het vel aan elkaar komen, of, om precies te zijn, het begin van het patroon langs de potloodlijn moet nauwkeurig aansluiten bij het einde langs de andere korte zijde, zodat een in het rond doorlopende tekening ontstaat. Als we goed willen laten zien dat het lampje draait, dan moeten we in ons patroon niet uitsluitend doorlopende liggende lijnen gebruiken, maar rechtopstaande of, nog leuker, schuine lijnen. Als het kapje draait dan maken die een schroefbeweging.

Is het tekenen klaar, dan wordt het kapje rondgebogen zodat de rand precies op de potloodlijn komt. In het strookje van 2 cm waar het papier dubbel zit, wordt boven, onder en in het midden een speld gestoken, zodat het kokertje rond blijft staan. Lijm zou niet plakken op het vette papier.

Het schoepenwiel dat boven aan het kapje komt, maken we van blad-aluminium, ongeveer zo dik als een melkdop. Blad-aluminium is niet overal verkrijgbaar, maar je kunt misschien wel aan een flink stuk komen, dat werd gebruikt

als verpakking van diepvriesvoedsel of ronde cake. Nodig is een rond stuk met een middellijn van 10 cm. Het kan met een gewone schaar worden geknipt. De tekening kun je het best eerst op een stuk papier maken en daarvanaf

doordrukken op het aluminium. Er mag namelijk geen gaatje van een passerpunt in het midden komen, wel een klein putje, dat je er met een gladde, stompe potloodpunt van onder af gemakkelijk indraait. De dikke lijnen geven aan waar moet worden ingesneden of -geknipt. De rand van $\frac{1}{2}$ cm moet omlaag worden gevouwen. Daartoe moet de buitenste cirkel inkrimpen. Dat bereiken we door er met de nagel kleine plooitjes in te drukken. Als we dit rondgaand hebben gedaan, moeten de schoepen als deurtjes een weinig omhoog worden gebogen. Het schoepenwielje moet nu als een deksel op het papieren kapje passen. Om het vast te zetten, worden 3 paperclips langs het randje omlaaggeschoven.

Nu het kapje om de standaard heen laten zakken tot de punt in het putje van het schoepenrad komt. Het kapje moet dan rechtop hangen en aan alle kanten vrij van de standaard blijven. Geef een zacht tikje tegen de bovenrand en het kapje moet even blijven draaien. Als dat lukt is onze lampion klaar. Haal het kapje eraf, zet midden onderin de standaard een kaars van ten hoogste 12 cm in een blikken dekseltje. Plak de kaars vast met een druppel kaarsvet. Als de kaars brandt, het kapje voorzichtig op zijn plaats brengen en het zal blijven draaien zolang de kaars brandt.

Aardig is het, om meerdere lampions te maken met verschillende draairichting. Zoek zelf eens uit, hoe je dat klaarspeelt.

Harm van Veen

*Eerste opgave. De kleurplaat
(los bijgevoegd)*

De herders

Verleden jaar waren het de drie Koningen die jullie zo mooi gekleurd hebben. Maar je moet niet denken dat de oosterse herders er niet ook kleurig en bont uitzagen! Wat een hoofddoeken zijn er niet die om een mooie kleur vragen. En

dan die ster - laat die maar flink stralen. Aan de kinderen die voor het eerst aan onze opgaven meedoen wilde ik nog even zeggen dat je zowel pastel mag gebruiken als waterverf of kleurkrijtjes. Als het maar mooi wordt.

Tweede opgave. De verhalenplaat

Laf

Ja, dat was wel het eerste dat bij me opkwam toen ik de verhalenplaat bekeek. Want is het niet gemeen om een poes zo'n kletterend ding aan zijn staart te binden? Gelukkig bleek me al gauw dat

de kinderen op de plaat dat óók vinden. Dit is een pracht van een plaat om een mooi verhaal bij te schrijven. Denk er maar eens over en schrijf het netjes op. Ik ben alweer benieuwd!

Derde opgave

Verstopte bijbelse namen

Dit is niet zo'n moeilijke opgave; ik heb mijn kinderbijbel genomen en een lijstje van namen gemaakt die erin voorkomen. Toen heb ik van elke naam de letters door elkaar geschud, net zo lang tot er een andere naam uit tevoorschijn kwam.

De bijbelse naam heeft er zich dus in verstoppt en nu mogen jullie net zolang zoeken tot je hem er weer uitgehaald hebt.

Hier zijn de namen:

- 1 I. Kan
- 2 H. de Roes
- 3 A. L. Th. Baars
- 4 E. K. E. Bark
- 5 O. A. Mols
- 6 A. B. Hamar
- 7 J. Rimma
- 8 A. Sul
- 9 J. N. B. Maine
- 10 I. A. Mon

Vierde opgave

Een tekening bij een vers

Dit is een opgave voor de tekenaars! Schrijf het versje keurig over; maak er een mooie tekening bij. Als je het leuk vindt kun je ook nog wat kleine tekeningetjes zetten tussen de coupletten, of langs de rand van het vers.

Kerstmis in 't bos

*Er lijkt wel een wonder
gebeurd in het bos:
daar staat, in zijn eentje,
en zomaar op 't mos
een kerstboom vol kaarsjes te stralen!
Een haas komt er langs,
die weet niet wat hij ziet:
een brandende boom -
dat vertrouwt een haas niet . . .
Hij weg, om zijn makkers te halen!*

*Kaboutertje Puck,
die de lichtjes ontstak,
zit hoog in een boom
en hij heeft van zijn tak
naar de angstige hazen gekeken.
Zijn stemmetje waarschuwt:
„Kom, wees niet bevroesd.
't Is vrede op aarde
en overal feest.
Daarvan is zo'n boompje het teken!”*

D.A.Cr.-S.

Vijfde opgave. De twee lange zinnen

Een versregel en een gedichtje

Deze opgave is in tweeën gesplitst. Opgave a is voor kinderen tot en met elf jaar, opgave b voor de kinderen van twaalf jaar en ouder. Wie wil mag ze allebei maken.

Als je het nog niet weet: voor opgave a

de getallen van 1-48, voor opgave b de getallen 1-92 ruim en duidelijk naast elkaar opschrijven, dan de woorden bedenken en elke letter onder zijn eigen getal zetten. Dan komt de zin vanzelf voor de dag. De ij is één letter.

Opgave 5a

Gevraagd wordt een lange zin van 48 letters, er moet één komma instaan. Ze vormen de eerste regels van een bekend kerstlied.

De gegevens zijn:

3-31-40-17 jongensnaam

14-28-40-6-21 meisjesnaam

13-11-20-24-2 jaargetijde

38-29-36-12 knaagdier

18-8-4-43-1 tegengestelde van smal

9-16-46-5 is zwart en kleverig; kan ook
fijn betekenen

14-22-42-44 getal

33-27-7-32 nuttige, ijverige, vliegende
diertjes

15-47-19-18-36-14-41 maak je soms
buiten in de winter

13-34-17-48-40-2-20-12-39 vaste
verbinding, bijvoorbeeld met boot

45-21-37-23-39 huid van een schaap

26-30-35 afkorting van zogenaamd

19 groot water in Amsterdam

10-14 het tegengestelde van 'neen'

25-40 produkt van een kip

Opgave 5b

Van jullie wordt een zin gevraagd van 92 letters, die samen een vierdelig gedichtje van Chr. de Graaf vormen. Zet er ook de leestekens in.

De gegevens zijn:

23-66-28-78-48-3-90-59 oude man

68-19-91-6-50-52-73-12-41

wintervermaak

8-74-25-76-31-87-13 stad in Noord-

Holland

32-24-26-85 zit in de mond

33-70-39-10-51-49-16-82 horizontale

balk hoog in 't dak

55-22-79-10-30-47-61-89-38-81

patrijsachtige vogels, 's winters wit
67-17-4-2-19-65-46-85 is iemand die
heel blij is

29-30-83-27-40-20-15-92-86 baby

88-58-43-36-6-72 rood worden

54-16-77-78-75-5-62-56-11 moeder

van Johannes de Doper

64-18-63-35-80-9-60-84-53 vrolijk

huppelend

14-57-44-21-1-61-30-37-78 grote

winkel waar je van alles kunt kopen

7-42-34-71-69-45-76 schouwburg

Zesde opgave. Woorden invullen

De kinderen die aan de opgaven in het kerstboek 1964 hebben meegedaan herinneren zich misschien nog de mooie verhalenplaat 'De ponniefarm op kerstmorgen'. Van de vele verhaaltjes die hierop werden ingezonden, vonden we dat van Cobie Graafland (12 jaar) het mooiste. Dit verhaaltje nu hebben we

uitgekozen voor het invullen van weggelaten woorden. Jullie mogen ze er weer inzetten. Het cijfer geeft aan uit hoeveel letters het weggelaten woord bestaat. Je moet het hele verhaaltje opschrijven zoals het oorspronkelijk was en de ingevulde woorden tenslotte onderstrepen.

Kerstmorgen

Nadat we de eerste (8) naar de (4) geweest waren, mochten we in de (6) een (5) op onze (7) maken. We moesten natuurlijk erg voorzichtig zijn omdat het wat (4) was, maar Paps had de ponnies pennetjes voor de (8) onder hun (6) gedaan, zodat ze niet konden (6).

Toen we met ons viertjes bij de stal kwamen, wachtte ons een grote (10). 's Nachts, in de (10) dus, was in de (4) een ponnie-veulentje geboren. Wat een snoezig beestje; en nog zo (5).

Wij haalden gauw een handvol (4), waar hij heerlijk van smulde.

Max, de (4), huppelde op zijn achterpoten van plezier, want hij weet wel, als

we uit rijden gaan, dat hij ook (3) mag. Nu de ponnie een (9) had gekregen, wilden we niet ver van de stal gaan omdat het 'kleintje' nog niet zo ver mocht (5), dat zou hem nog te veel vermoeien. We zijn bij de (4) in de (6) blijven spelen met de paardjes en (3) tot (6) ons riep voor het (4). Nu, wij lieten ons geen tweemaal roepen, want in de sneeuw hadden we (4) gekregen. Eerst natuurlijk de ponnies afgewreven en in de (4) gezet waar we ze nog wat (4) gaven en een paar kopjes (5). Nu gauw met (3) naar (6), waar een heerlijk (4) ons wachtte. We hadden een heerlijke (11) gehad.

Zevende opgave

Een ketting

Toen ik zat na te denken over wat de zevende opgave zou moeten worden, kwam juist mijn buurjongen binnen.

„Piet,” zei ik, „wat zou jij nu kiezen als je het voor het zeggen had?”

Hij bedacht zich geen ogenblik. „Een ketting!” zei hij.

„Een ketting? Wat is dat?” vroeg ik, want ik dacht dat ik het niet goed verstaan had.

Toen heeft Piet me uitgelegd dat hij een schakelketting van woorden bedoelde.

„Je neemt een woord,” zei hij, „bijvoorbeeld *houthakker*, dan schakel je er een woord aan dat begint met de laatste letter van dat woord, bijvoorbeeld *roodborstje*. En zo ga je dan maar door . . .”

Toen ik erover nadacht, duizelde het me een beetje. „Maar aan zo’n ketting komt nooit een eind,” zei ik. „Zo kun je wel tot duizend doorgaan . . .”

Piet keek me aan, hij leek een beetje verbaasd. „Welnee; je mag alleen maar woorden nemen in een bepaald verband, bijvoorbeeld dieren en planten die in een bos voorkomen, of zoiets.”

Toen begreep ik het en ik vond het leuk ook.

„Goed,” zei ik, „dat doen we! We zullen jouw idee gebruiken.”

De opgave wordt dus: een schakelketting van bos-woorden maken. Ik ben erg benieuwd hoeveel schakels we samen te tellen zullen krijgen, want Piet heeft me beloofd dat hij me ermee zal helpen. Natuurlijk moeten jullie de ketting laten sluiten, dat wil zeggen: het allerlaatste woord moet eindigen met de letter waar je het allereerst mee begint. Denk er aan dat we dus alleen maar namen mogen nemen van mensen, dieren en dingen die in een bos thuishoren!

Lees dit vooral, het is belangrijk!

Doe je dat niet, dan zou het je wel eens je prijs kunnen kosten, zoals dat meisje verleden jaar, dat prima werk leverde maar . . . vergat haar adres te vermelden!

Er zijn dit jaar ook weer zeven opgaven: de kleurplaat; de verhalenplaat; de lange zin - een voor de kinderen **bóven en**

een voor die benóden de elf jaar; **versnapt** bijbelse namen; het kerstversje illustreren; de schakelketting; weggelaten woorden van het verhaaltje invullen.

Van al deze opgaven zijn de kleurplaat en de verhalenplaat het belangrijkste! Natuurlijk wordt er met je leeftijd rekening gehouden.

Nu nog wat over de prijzen.

Voor een **eerste** prijs komen de kinderen in aanmerking die alle **zeven** opgaven goed hebben opgelost, **waarbij** ook meetelt hoe je werk er uitziet.

De **tweede** prijzen gaan naar hen van wie hetzelfde geldt maar die **slechts** zes goede oplossingen inzonden.

Dan volgen de **derde** prijzen voor vier of drie goede oplossingen.

Het kan zelfs voorkomen, dat **één** inzending - de kleurplaat bijvoorbeeld, of het verhaal - **zó** is, dat je er al een prijsje mee hebt verdiend.

Nadat de prijzen zijn **toegekend**, kan er niet over gecorrespondeerd worden!

En nu nog enkele dingen waar je beslist aan moet denken:

- 1 Elke opgave moet op een apart veltje papier geschreven worden. Vergeet vooral niet je naam, je adres en je geboortedatum te vermelden. Zet er ook maar bij of je een jongen of een meisje bent, want dat kun je uit de namen tegenwoordig lang niet altijd opmaken.
- 2 Frankeer je brief goed. Brieven met

strafport moet ik, hoe naar ik het ook vind, weigeren.

- 3 Gebruik liever geen potlood. Ballpoint mag wel - in tegenstelling met het vorige jaar. Sommige ouders hebben namelijk hierom gevraagd.

- 4 De kinderen die de kleurplaat of het verhaal graag terug willen hebben, moeten dit op de een of andere manier te kennen geven, en daarvoor ook een postzegel insluiten (de zegel-zelf niet vastplakken).

- 5 Meerdere kinderen uit één gezin mogen bij Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616, Amsterdam-C nog kleurplaten aanvragen, zoveel als je er nodig hebt.

- 6 Alle inzendingen en brieven adresseren aan Mevrouw D. A. Cramer-Schaap, Dijkhuizerweg 22, Epe, Gelderland, en wel **vóór** 20 januari 1966. Dit is de **uiterste** datum!

Dan nog een vraag. Prijswinnaars, berichten jullie me vooral even de goede ontvangst van jullie prijsboek.

En tot slot: allemaal een goed Kerstfeest en een gelukkig Nieuwjaar! Je

D. A. Cramer-Schaap